

from: kampala@sheraton.com
to: hugoverlaan@hotmail.com, s.langewerf@tele2.nl
subject: 50!!
sent: 02.03.2007.14.47

Beste Hugo, beste Stefan,

Waarschijnlijk hebben jullie het al verdrongen. Over de helft, streep eronder, spuitje Botox en gauw vergeten. Voor mij, als jongste van ons drieën, ligt dat anders. Op 5 juli word ook ik 50. Hè, hè, eindelijk.

Ik zie er als een berg tegenop tenzij jullie me een handje willen helpen. Van 1 tot en met 15 juli heb ik een optie genomen op een gîte in Midden-Frankrijk om mijn 'jaartje luiwammesen' af te sluiten en langzaam weer te wennen aan Europa (23 juli word ik bij de krant verwacht). Hierbij nodig ik jullie – en natuurlijk Marina en Hanneke – van harte uit om in la douce France langs te komen. Een paar dagen, een week, twee weken – whatever – als jullie er op de 5e juli maar zijn.

Vergeleken met wat jullie gewend zijn is de gîte een bescheiden

optrekje, maar wel met eigen zwembad en tennisbanen in de buurt (Hugo, racket mee!!). Eten en drank zullen er in overvloed zijn zodat het jullie aan niets zal ontbreken. Bijgevoegd is de link naar mijn aanstaande zomeradresje: www.gîtesdefrance.fr (no. 23-326).

Laat me zo spoedig mogelijk weten of het allemaal gaat lukken. Ik zou het geweldig vinden om juist met jullie mijn 50e verjaardag te vieren. Dus... à bientôt!

Groetjes vanuit een zonovergoten Kampala,

Maarten

PS 1. Het beste kunnen jullie mij bereiken via het e-mailadres van het Sheraton: kampala@sheraton.com

PS 2. Hugo, bedankt voor je hulp om de verwarming in Hilversum weer aan de gang te krijgen. Mijn huurders hebben mij verleden week uitgebreid laten weten hoe dankbaar ze waren. Bij dezen.

1

Het lawaai van Burton Street en het tegenoverliggende Old Taxi Park, het getoeter, de uitlaatgassen, de continu blèrende gettoblasters, het stof dat door de kieren van de ramen naar binnen drong om zijn laptop met een ragfijn bruinrood laagje te bedekken – Maarten had er genoeg van. Hij klapte de computer dicht, ging de deur uit, draaide de drie sloten van zijn kleine flat op slot en liep naar buiten. Zon. Droog en brandend heet. Licht. Fel. Nog meer stof. Overal mensen – zwarten, een paar Indiërs, nauwelijks blanken. Kinderen, héél veel kinderen. Lachende donkere ogen. Verkeer als een mierenhoop, chaotisch. Stinkende auto's, rammelende vrachtauto's en personenbusjes die van ellende bijna uit elkaar vielen.

Na een kwartier bereikte Maarten Jubilee Park. Een oase. Verharde paden, perfect onderhouden gazons, bloemen, palmen en toerako's en kraanvogels hoog in de bomen. Bij iedere stap leek de stad zich te verwijderen. Groen. Ruimte. Bijna stilte. Boven aan de heuvel prijkte het Kampala Sheraton. Strak, modern, mondain. Een baken van luxe in een derde-wereldstad.

In de lobby was het weldadig koel. Muzak, nauwelijks hoorbaar, stroomde uit het plafond.

Een van de kruiers, een Afrikaan gekleed in een rood uniform met goudkleurige biezen, stak joviaal zijn hand omhoog. *'Hello, mister Martin. Are you playing today?'*

Tot hilariteit van het overige personeel deed de man met zijn vingers een pianist na.

'No, Thomas,' zei Maarten lachend, *'tomorrow I'll play the piano. Today I want to make a phone call.'* Hij wendde zich tot een van de receptionisten aan de balie: *'Hello Harry, call to Holland, please.'*

'Ah... Holland.' Terwijl de man zijn hagelwitte tanden liet zien, wierp hij een blik op het bedieningspaneel van de centrale. *'Number three, mister Martin. I wish you good luck.'*

Maarten trok zich in de telefooncabine terug en draaide het nummer. Ergens in de ruisbak hoorde hij een telefoon overgaan. Hij zag het huis aan de Dr. Poelsstraat voor zich. Een kleine woning, de middelste van drie-onder-een-kap.

'Walda.'

De stugge stem van zijn vader.

'Dag pap, ik ben het, Maarten. Alles goed met u?'

'Had je eerder gebeld? Vandaag is onze telefoon een paar keer overgegaan.'

Voordat hij begonnen was aan zijn sabbatical had hij beloofd om de twee weken op zaterdag te bellen. Rond vijf uur, Nederlandse tijd.

Maarten probeerde zijn irritatie niet te laten horen. *'Nee,'* zei hij, *'ik was het niet. Hebt u mijn mail nog ontvangen?'*

'Wat?'

'Mijn mail!' Hij moest zijn stem verheffen om boven een langzaam aanzwellende fluittoon uit te komen.

Voor vertrek had hij zijn ouders een computer cadeau gedaan. *Plug and play.* Hij had hun laten zien hoe ze berichtjes konden ophalen en versturen. Als ze er niet uitkwamen, kon-

den ze een beroep doen op neef Jeu, die een paar straten verderop woonde.

‘Hier is je moeder...’

Er viel een stilte.

‘Hallo?’

‘Dag mam, ik ben het, Maarten.’

‘Dag jongen, alles goed?’

‘Ja hoor. En met u?’

‘Hier is alles goed. Waar ben je nu?’

‘Nog steeds in Kampala.’

‘Waar?’

‘Kam-pa-la. Het staat allemaal in mijn laatste mailtje. Jullie moeten maar...’

De verbinding viel weg. Maarten draaide het nummer nog een paar keer, maar kwam niet verder dan een langgerekte toon die pijn deed aan zijn oren. Hij verliet de cabine en sloeg bij het juwelierswinkeltje de hoek om. De pianobar, die uitkeek op de tropische binnentuin, was zo goed als uitgestorven. Een paar toeristen, twee zakenlui met twee enorme bellen whisky. Maarten ging achter de witte vleugel zitten en sloeg een paar toetsen aan. Terwijl zijn vingers automatisch hun weg zochten, neuriede hij zachtjes de tekst:

I won't send roses or hold the door

I won't remember which dress you wore...

Zodra Frank Steenhoven, de Nederlandse manager van het Kampala Sheraton, erachter was gekomen dat Maarten ooit pianist was geweest, had hij hem gevraagd om op zondagavond te spelen. Honderd dollar per avond. Maarten had onmiddellijk toegehaakt. De eerste drie maanden had de krant nog salaris overgemaakt. Daarna moest hij zichzelf zien te redden.

‘Mister Martin, tomorrow is Sunday. Today you’re free.’

Hij had de ronkende basstem van de barkeeper herkend en draaide zijn hoofd. *‘I know, Samuel.’*

‘Shall I bring you a nice and cool beer?’

‘Yes, please, Samuel.’

Terwijl hij Samuels indrukwekkende achterwerk nakeek, gleden Maartens vingers verder over de toetsen. Een biertje betekende een kwartier uitstel. Hij vroeg zich af of hij opnieuw naar Nederland zou bellen. Het belangrijkste was gezegd. Alles was goed. Telefoongesprekken met zijn ouders waren nooit veel verder gegaan. Op twee keer na. De eerste keer zes jaar geleden, na Saskia’s ongeluk. Nee, het was niet goed. Saskia was dood. Nadat zijn ouders waren bijgekomen van de schok, hadden ze de gepaste vragen gesteld. Wanneer? Waar? Hoe? Later, na de begrafenis, hadden ze het onderwerp niet meer durven aansnijden. Te persoonlijk, te intiem. Maarten herinnerde zich dat hij er zelf ook het zwijgen toe had gedaan.

Het tweede telefoongesprek was nog geen jaar geleden geweest, toen hij verteld had dat hij een time-out nam. Een jaar weg uit Nederland, een jaar iets anders. Geschrokken hadden zijn ouders hun twijfels geuit. Zou je dat wel doen, jongen? En je baan bij de krant? En wat zijn de gevolgen voor je pensioen? Thuis, in Roermond, hadden ze hun offensief voortgezet. Of hij wel wist waar hij aan begon? Volgend jaar zomer ben ik weer terug, had Maarten gezegd om van het gezeur af te zijn.

‘Please, mister Martin.’

Voor zijn neus werden een glas en een flesje Nile Special neergezet.

‘Thank you, Samuel.’

Maarten schonk zichzelf in, nam een slok en speelde verder. De reactie van zijn ouders was te verwachten geweest. Toen hij na zijn eindexamen naar Amsterdam ging, waren ze al bijna

in paniek geraakt. Amsterdam! Waarom ging hij niet naar Nijmegen, net als de rest van zijn vrienden? Of kon je daar geen Frans studeren?

I met him at a party just a couple of years ago...

Hij probeerde aan iets anders te denken dan zijn ouders, maar zelfs op duizenden kilometers afstand kreeg hij de beelden niet van zijn netvlies. Zijn vader. Bouke, een rijzige, weinig spraakzame Fries. Op zijn zestiende was hij in Limburg terechtgekomen om er nooit meer weg te gaan. Een leven lang sloven voor dezelfde baas. Een fabriekje aan de Spoorlaan waar racefietsen werden gemaakt. Zijn moeder. Maria (met de klemtoon op de eerste lettergeep), het type trotse huisvrouw, altijd boenen, altijd poetsen, in voortdurende competitie met andere vrouwen uit de buurt. Maarten zag de wijk voor zich. Het Veld. Voortuintjes met stoeptegels, een paar vierkante meter met gras of struikjes, de voordeuren met een gemetseld boogje, de achtertuintjes met duiventillen. Een echte arbeidersbuurt. Zijn moeder was er geboren en getogen, verknocht aan burens, familie om de hoek en de woning die ze voor geen goud wilde ruilen met een hoekwoning die wel een achterom had. Zijn vader was 'import', maar van de goede soort. Hij was zelfs katholiek geworden. Enig minpuntje was dat hij geen *Remunjs* sprak, maar daar stond tegenover dat hij het dialect begreep, of deed alsof, en om iedere grap meelachte.

Maarten had nooit gevraagd waarom hij geen broertjes of zusjes had. De te kleine woning, het gebrek aan passie tussen zijn ouders, geen geld? Het laatste had ongetwijfeld een rol gespeeld. Zijn vaders salaris stelde niet veel voor. Als amateurwielrenner had hij geprobeerd een zakcentje bij te verdienen. Geld voor een auto was er nooit geweest. Wat niet erg was,

want zijn ouders voelden niet de behoefte om het Veld uit te komen. Om de zoveel jaar een busreis naar Duitsland, Frankrijk of Noord-Italië volstond. Tien dagen. Maximaal. De uitstapjes waren vastgelegd in een paar lijvige fotoalbums. Telkens wanneer hij zijn ouders bezocht en – na een uurtje of twee – voorzichtig aanstalten maakte om weer op te stappen, trok zijn moeder de onderste la van het dressoir open en werden de albums op de eettafel uitgespreid. Maarten, kom erbij zitten. Vervolgens richtte ze stevast het woord tot zijn vader. *Wits se nog, Bouke, die sjoon reis nao 't Sauerlandj?* Zodra het eerste blad was omgeslagen, sprak ze het dialect waar Maarten zo'n hekel aan had en restte hem niets anders dan geduldig foto's te bekijken – Gasthof Hirsch, het Heimatmuseum, het reisgezelschap mét de buschauffeur en zónder de buschauffeur – en te luisteren naar anekdotes waarvan hij iedere leukigheid kon dromen.

Het oudste fotoalbum had een kaft van gevlochten raffia en was dichtgeknoopt met een rood lint. Het verslag van de huwelijksreis, een busreis naar Lourdes. Een verzameling aanschijfkaarten, toegangsbewijzen en suikerzakjes. Aan de binnenkant van de kaft bevond zich een stuk papier dat opgevouwen kon worden en waarop de reisroute minutieus met de hand was uitgetekend. In de rechterbovenhoek de torens van de Munsterkerk. De overnachtingen in blokletters. Plaatsnaam met afgelegde kilometers en datum.

Terwijl zijn vingers over de pianotoetsen bewogen, kneept Maarten zijn ogen dicht. Soissons, vierhonderd kilometer en nog wat, 4 oktober 1956. De dag daarvoor waren zijn ouders getrouwd. Uit een vvv-folder was een foto van de gotische kathedraal geknipt. De volgende plaats was Royère-de-Vassivière, negenhonderd kilometer, 5 oktober 1956. Een postkaart van Hôtel du Lac. De voorgevel van het hotel suggereerde een

zekere chic. Een aangeharkt pleintje met witte kiezelstenen voor de entree. De kamers op de eerste verdieping hadden een balkonnetje. Naast een raam op de tweede verdieping, vlak onder het dak, was met ballpoint een kruis gekrast. 5 oktober 1956. Negen maanden later was Maarten geboren. In plaats van zich voor te stellen hoe zijn ouders het in Hôtel du Lac met elkaar hadden gedaan, stopte hij abrupt met pianospelen en dronk zijn glas in één teug leeg.

‘Good afternoon, ladies.’

‘Good afternoon to you, mister Martin.’

Het directiekantoor bevond zich op de bovenste etage van het Sheraton. Airco, computers, printers, archiefkasten. Achter designbureaus zaten drie jonge, zwarte secretaresses in strak gesneden westerse kleding.

‘Can I help you, Martin?’ Sharon, de officemanager, keek hem met haar grote ogen aan.

‘Well... any messages for me?’

‘You have to ask...’

De deur van de directiekamer zwaaide open, waarna Frank met uitgestoken hand op hem af liep. ‘Kom binnen, Maarten. Of blijf je de rest van de dag Sharon aangapen?’

Het kon Maarten niet schelen dat Frank hem betrap had. Vanaf de dag dat ze elkaar ontmoetten was er tussen hen een vertrouwddheid geweest waardoor ze over alles spraken, ook over vrouwen. Frank was vijftien jaar jonger en ongetrouwd. Af en toe scharrelde hij met een medewerkster van de een of andere buitenlandse ontwikkelingsorganisatie, maar tot een serieuze relatie liet hij het nooit komen. Vrijheid, blijheid.

‘Colaasje, Maarten?’

‘Lekker.’

Uit een discreet weggewerkte koelkast kwamen twee blikjes tevoorschijn.

‘Glas?’

‘Nee, dank je.’

Frank installeerde zich in een van de comfortabele fauteuils. ‘Hoe staat het met je boek?’

‘Het vordert,’ antwoordde Maarten terwijl hij ging zitten.

Tijdens zijn sabbatical schreef hij een boek over Afrika, over het nut van ontwikkelingshulp en het perfide systeem waardoor van elke geschonken dollar ruim de helft terugvloeide naar de donorlanden. Na meer dan twintig jaar televisierecensies was dit Maartens bijdrage aan een betere wereld. Een analyse én een aanklacht. In ieder geval stukken zinniger dan te schrijven over vetbetaalde televisiepresentatoren en onbenullige soapsterretjes.

Na Kenia, Tanzania en Kongo was hij blijven hangen in Oeganda, de ‘parel van Afrika’. Het land bood het ideale studiemateriaal voor een boek. In de hoofdstad Kampala struikelde je over de niet-gouvernementele organisaties. Sinds Museveni in 1986 aan de macht was en zich een vriend van het Westen had getoond, waren er miljarden in het land gepompt. Er was vooruitgang geboekt op het gebied van onderwijs en gezondheid – nergens in Afrika werd zo grootschalig tegen aids gestreden –, er was persvrijheid en verleden jaar hadden voor de eerste keer verschillende partijen aan de presidentsverkiezingen kunnen deelnemen. Tegelijkertijd bleef het onrustig. Armoede, corruptie, werkeloosheid, bijna twee miljoen weeskinderen, nog steeds één miljoen hiv-geïnfecteerden. In Kampala’s moderne centrum wemelde het van de straatkinderen. Meisjes, veelal studenten, boden op de hoek van de straat hun diensten aan. Er waren een paar slums met de hygiënische en socia-

le misstanden van dien: overbevolking, ziektes, jeugdprostitutie, alcoholisme, drugs, geweld. Op het platteland was het leven beter, schoner, ook al was er nauwelijks werk. De afgelopen maanden had Maarten interviews gemaakt met ontwikkelingswerkers, politici, boeren en lokale ondernemers. Hij had projecten bezocht: een aidskliniek, een rozenkwekerij, een schoenenfabriek, tal van met microkredieten gefinancierde bedrijfjes. Er gebeurde genoeg, maar de kloof tussen rijk en arm leek alleen maar groter te worden.

‘Heb je het laatste hoofdstuk al geschreven?’

‘Nog niet,’ antwoordde Maarten. ‘Hoezo?’

‘Ik ben benieuwd naar de conclusie. Jouw oplossing voor de problemen in Afrika.’

‘Alle kerels achter slot en grendel.’

Toen Frank begon te lachen, lachte Maarten automatisch mee. Ze waren het roerend met elkaar eens. Vrouwen in Afrika verdienden een standbeeld. Terwijl mannen bananenbier dronken en kinderen van twaalf bezwangerden, hielden vrouwen de economie draaiende. Zeven dagen per week, jaar in jaar uit. Sjokkend onder een allesverzengende zon, baby op de rug, takkenbossen of loodzware jerrycans water op het hoofd, van de markt naar het dorp, van de akker naar de dichtstbijzijnde coöperatie. Trotse vrouwen. De grootste bewondering had Maarten voor degenen die het in hun eentje moesten rooien. Jonge weduwes, vrouwen met aids, ‘hoeren’ in de ogen van mannen, uitgestotenen. Vrouwen die tegen de stroom in roeiden, een eigen bedrijfje startten of studeerden om daarna carrière te maken. Onafhankelijke vrouwen, vastbesloten om hun leven niet te laten vergallen door een kerel die niet deugde.

‘Neem nou Sharon...’

‘Ik dacht al dat je daarover zou beginnen,’ viel Frank hem lachend in de rede.

‘Nee, even serieus. Als Sharon een vent had gehad, was ze nooit officemanager geworden. Dan had ze nu zes kinderen en woonde in een van de slums, terwijl haar vent zich ergens anders amuseerde.’

‘Misschien.’

‘En als jij niet zo in haar had geïnvesteerd, dan...’

‘Sharon is een intelligente meid. Ik heb haar alleen het juiste zetje gegeven.’

‘Je bent te bescheiden,’ riep Maarten.

Frank was beste werkgever die Afrika zich kon wensen. Hij beschouwde zijn medewerkers als familie. Huisvesting, onderwijs, seksuele voorlichting, ieder jaar een verplichte aidstest. Niemand mocht ontsporen.

‘Heb je al besloten hoelang je nog in Kampala blijft?’ Frank had een sigaret opgestoken.

‘Tot eind juni,’ antwoordde Maarten.

‘Mooi. Kunnen we nog een paar keer ballen.’

Iedere zondagochtend rond acht uur speelden ze een tennispartij. *Best of three*. Ondanks het leeftijdsverschil waren ze aan elkaar gewaagd.

‘O ja...’ Frank veerde op, liep naar het bureau en kwam terug met een dichtgeplakte envelop met het Sheraton-logo. ‘Mailtjes voor jou. Ik heb ze natuurlijk niet gelezen.’ Hij grijnsde.

‘Natuurlijk niet.’ Glimlachend nam Maarten de envelop in ontvangst.

‘Hoe is het weer daar eigenlijk?’

‘Waar?’

‘Waar je in Frankrijk naartoe gaat.’

‘Goed, neem ik aan.’

‘O?’ Frank leek verbaasd. ‘Ik dacht dat je de streek kende.’

‘Niet echt.’

‘En waarom ga je juist dáár je vijftigste vieren?’

Een terechte vraag, dacht Maarten. Waren het sentimentele redenen? Hoe ouder, hoe dwazer?

‘Ik vertel het later nog wel eens,’ zei hij.

from: hugo verlaan
to: kampala@sheraton.com
subject: RE: 50!!
sent: 07.03.2007.21.34

Ha die Maarten,

Aardig om mij eraan te herinneren dat de beste helft van mijn leven erop zit. Erg attent van je. Ik merk er overigens niks van. Geen dipje in mijn seksleven, conditioneel geen spat veranderd. Ik speel nog steeds drie keer per week, dus ik vreet je met huid en haar op. Hebben jullie daar in de bush eigenlijk wel tennisbanen? Of sta je een beetje tegen een muurtje te (k)rukken? Natuurlijk komen we naar Frankrijk voor je verjaardag. En als je inderdaad zoveel drank inslaat als je beweert, blijven we net zolang totdat er geen druppel meer over is. Marina heeft de gîte op internet gevonden. We komen er wel met onze tomtom.

Tot mails,

Hugo

from: stefan langewerf
to: kampala@sheraton.com
subject: RE: 50!!
sent: 10.03.2007.23.15

Beste Maarten,

Vijftig. Het glas halfvol of halfleeg... that's the question. Eindelijk treed ook jij toe tot het leger van wijze, rijpe mannen. Maak je geen zorgen. Het is een prachtige leeftijd, kan ik je verzekeren. Complimenten voor je timing. Ik stond net op het punt om mijn vakantiebriefje in te vullen toen jouw mail ons bereikte. Uiteraard kun je op mijn komst naar Frankrijk rekenen. Ik ga proberen een en ander zo te schuiven dat ik er de 2e of 3e juli zal zijn. Als dat niet te vroeg is? Wist trouwens niet dat jij een speciale band met de Creuse had, kan me ook niet herinneren dat we het er daar ooit over gehad hebben. Enfin, maakt ook niet uit. J'arrive! Hanneke houdt nog een slag om de arm. Ze maakt een portret van Harry Mulisch die dit jaar 80 wordt (uitzending 6 juli op Nederland 2) en je weet hoe graag ze tot het laatste moment blijft monteren. Waarschijnlijk komt ze dus een dag of wat later:

Alles verder goed met jou? Schiet je boek al een beetje op?
Complimenten voor je artikel over de gezondheidszorg in
Oeganda. Wat hebben we het in Nederland toch goed. En dan
nog zoveel mensen die zeuren. Geniet van je laatste 'vrije' maanden
en je aflopende jeugd. Haha.

Liefs vanuit een druilerig Amsterdam,

Stefan en Hanneke

2

De huurauto die op Charles de Gaulle klaarstond was een bordeauxrode Peugeot. Gloednieuw en van alle gemakken voorzien. Airco, een dashboard met roodgroene ledjes, klokjes en metertjes. Buiten was het dertig graden, binnen eenentwintig. Een zwoele Franse vrouwenstem loodste hem naar zijn bestemming. Richting Orléans. Zodra ze uitgesproken was, zwol het geluid van de radio vanzelf aan. Nostalgie, een zender met liedjes uit vooral de jaren zestig en zeventig.

Tot nu toe viel de reis mee. Frankrijk voelde minder bedreigend dan Maarten vooraf had gedacht. Na Saskia's dood was hij er niet meer geweest. Frankrijk was hún land geweest. Twee keer per jaar een huisje in steeds een ander departement. Voorjaar en najaar, het voordeel van geen kinderen. Bretagne, Ardèche, Bourgogne. Hoe vaak hadden ze niet met hun neus tegen de ruit voor makelaarsvitruines gestaan? Een spel – ze hadden geen geld om een vakantiehuis te kopen – maar daardoor niet minder leuk.

‘Bij de volgende afslag neemt u de A20.’

Na Vierzon was de snelweg gratis. Een saai landschap. Zover het oog reikte wuivend graan onderbroken door een eenzame hoeve met een paar bomen. Een kaarsrechte vierbaans-

weg, in het midden gescheiden door hagen en bloeiende struiken. Maarten schoof naar de linkerbaan om een vrachtauto in te halen. Onwillekeurig hield hij zijn adem in. De ruimte tussen de middenberm en de vrachtauto leek steeds kleiner te worden. Hij stelde zich voor hoe iemand uit de haag zou opduiken om de weg over te steken. Het begon hem te duizelen. Terwijl hij in het stuur kneep, dwong hij zichzelf vooruit te kijken en gas te geven. Dóór. Toen hij de vrachtauto was gepasseerd en naar rechts boog, voelde hij de lucht weer door zijn longen stromen.

Zes jaar geleden. Hilversum. Een droogkoude dag in december. Hij zat op zijn werkkamer achter de computer. Saskia riep naar boven dat ze tegen elfen terug was. Oké, riep hij terug, veel plezier. De voordeur werd dichtgetrokken. Een hapje eten met vriendinnen. Iets wat ze wel vaker deed wanneer er geen dringende takenopdrachten waren en ze geen zin had om naast hem op de bank naar de televisie te kijken. Hij hoorde haar lichtvoetige tred door het grind. Met eenenveertig bezat ze nog steeds haar meisjesfiguur. Het starten van de motor. De auto reed de oprit af, de Gysbrecht op.

Anderhalf uur later stonden er twee mannen in politie-uniform voor de deur. Een oudere en een jongere. Of hij de echtgenoot was van Saskia Ypenburg? De strakke gezichten voorspelden weinig goeds. Maarten mompelde iets terug, waarop de agenten het huis betraden. Of meneer misschien wilde zitten? Nee, hij bleef liever staan. Er was een ongeluk gebeurd, begon de oudere politieman. In de bossen bij Hollandsche Rading. Nee, niet met de auto. Saskia Ypenburg was te voet geweest. Haar auto stond bij het restaurant waar ze voor drie personen had gereserveerd. Ze had een tijdje aan de bar gewacht en tegen de bediening gezegd dat ze buiten een frisse neus ging halen. Daarna was het gebeurd. Op tweehonderd meter van het restaurant had een auto haar in het bos geschept. Bezoe-

kers hadden het ontzielde lichaam aan de rand van de weg zien liggen. Uw vrouw moet op slag dood zijn geweest.

Maartens zintuigen hielden op te functioneren. Totale knock-out. Met wie had Saskia afgesproken? Had ze vijanden? De vragen drongen nauwelijks nog tot hem door. Verdoofd, een kop vol watten. De bestuurder van de auto die Saskia had aangereden was hem gesmeerd. Hij kon er niet eens kwaad om worden. Hij voelde zich leeg, gevoelloos. Ondanks het branderige gevoel achter zijn ogen wist hij er geen traan uit te persen.

De politie vertrok, vervolgens namen Saskia's ouders het over, vrienden en vriendinnen. Maarten herinnerde zich de uitblijvende emoties in het openbaar en de schaamte daarover. Terwijl haar ouders de begrafenis regelden, zat hij als een zombie op de bank. Ogenschijnlijk. Want waar hij eerst niets had gevoeld, stak er nu een storm van woede op. Vanbinnen. Een niet te uiten razernij dat iemand zijn geliefde had doodgereden en de benen had genomen. De lafaard.

Een graf op Zorgvlied. Een korte bijeenkomst in het Mirandapaviljoen met koffie en cake. Of Maarten dan iets wilde zeggen? Anders deed Saskia's vader het wel. Maarten liet alles willoos over zich heen komen. Wilde Saskia wel begraven worden? Wilde ze dat haar vader, met wie ze altijd een moeizame relatie had gehad, tijdens haar begrafenis het woord voerde? Wilde ze wel koffie en cake? Natuurlijk niet. Maar in plaats van de regie over te nemen, trok Maarten zich nog meer terug, als een gewond dier. Voordeur op slot, telefoon eruit, mobieltje op voicemail.

Toen de begrafenis voorbij was, liet de krant hem een week met rust. Daarna kwam de vraag of hij weer wilde werken. Eerlijk gezegd was Maarten blij dat hij weer aan de slag kon. Viewings, interviews, nieuwe mediaontwikkelingen. Hij holde

van afspraak naar afspraak, op de automatische piloot. 's Avonds bekeek hij de programma's die hij wilde recenseren. Maar zodra het toestel was uitgezet en de kopij was doorgestuurd naar de krant, overviel hem een desolaatheid waar hij geen raad mee wist. Hij was gaan roken, hoewel hij die behoefte nooit eerder had gehad. Hij probeerde zich in slaap te drinken, maar na een uur of wat was hij klaarwakker en begon de volgende depressieaanval. Het leek alsof het huis aan de Gysbrecht zijn gemoedstoestand had overgenomen en bezoekers op afstand hield. Nagenoeg niemand van Saskia's familie en vrienden kwam nog langs om te vragen hoe het met h  m ging. Over het uitblijven van medeleven verbaasde hij zich niet eens. Kennelijk gaf zijn zwakke optreden als treurende weduwnaar iedereen het recht hem links te laten liggen.

De bezoeken van de politie werden ook allengs minder. Met wie Saskia die bewuste avond had afgesproken bleef een raadsel. Getuigen van het ongeluk waren niet te vinden. Niemand had een auto door de bossen zien razen. En de bestuurder was natuurlijk te laf om zich te melden. De politie wilde het niet toegeven, maar aan alles was duidelijk dat het spoor doodliep en dat men het 'dossier Saskia Ypenburg' als gesloten beschouwde.

Toen er niemand meer langskwam, meldden zich Hugo en Marina. Plotseling. En niet lang daarna Stefan en Hanneke. Oude vrienden uit zijn studententijd met wie het contact ooit verwaterd was. Ze excuseerden zich voor het feit dat ze nu pas kwamen. Het rampzalige nieuws was hun via via ter ore gekomen. Maar hun bezorgdheid was oprecht. Ze brachten zijn huis op orde, werkten ongeopende post weg en stuurden hem naar de huisarts. Maarten was ziek. Misschien verkeerde hij zelfs nog in shock. In ieder geval had hij medicijnen nodig. Zoiets ging niet vanzelf over. Hugo en Marina sleurden hem

zelfs mee naar hun tweede huis aan de Algarve. Wat een rustgevende vakantie moest worden, liep uit op een ramp. Tochtjes door het binnenland, bezoeken aan markten en schilderachtige dorpjes waardoor Maarten zich alleen maar nóg ellendiger voelde. Het absolute dieptepunt was toen hij zich een golfclub in de hand liet duwen omdat Hugo vond dat Maarten weer eens onder de mensen moest komen. Op de club barstte het van de weduwes. Rijke wijven. Stijf van de anti-depressiva sukkelde Maarten achter Hugo aan. Uitstraling nul komma nul. Nog diezelfde dag smeekte hij Marina om hem naar Faro te rijden, waar hij met het eerste het beste toestel terugvloog naar Nederland.

‘Afslag drieëntwintig, daarna derde afslag, richting Guéret.’

Maarten stuurde de Peugeot naar rechts. Onder de stralende Franse zon leek Saskia's dood een eeuwigheid geleden. Hij herinnerde zich hoe hij moeizaam uit het dal omhoog was geklauterd en hoe de woede om de dader plaats had gemaakt voor berusting. Na een jaar had hij de medicijnen weggeflinkerd en was gestopt met roken. Op een gegeven moment had hij de piano laten stemmen en zijn *1002 Jumbo Jazz book* uit de kast gehaald. De eerste akkoorden waren nog onzeker geweest, maar hij voelde hoe de leegte langzaam uit zijn lichaam verdween. In het weekend waren er uitnodigingen van Hugo en Marina of van Stefan en Hanneke. Gek, nu hij erover nadacht kon hij zich maar één enkele keer herinneren dat ze met zijn vijven aan tafel hadden gezeten. Zaterdagochtend speelde hij met Hugo tennis. Met Stefan ging hij regelmatig naar het theater. Na een concert van Julien Clerc was het Stefan geweest die het idee had gelanceerd: waarom nam Maarten niet een jaartje vrij? Even weg bij de krant, geen stukjes over die ellendige treurbuis. Reizen. Waarom ging hij niet een boek schrijven over iets wat hem altijd al gefascineerd had? Had hij niet

ooit antropologie of zoiets willen studeren? Na zijn afgebroken studie Frans was Maarten beroepsmuzikant geworden. Pianist. Overdag studiowerk, 's avonds op de schnabbeltoer. Om Saskia vaker te kunnen zien, had hij een andere baan gezocht. Via een contact bij de TROS belandde hij bij de krant en werd televisierecensent. De ideale baan. Veel thuis. In tegenstelling tot andere stellen vonden Saskia en hij het heerlijk om zoveel mogelijk tijd in elkaars nabijheid door te brengen. Daarom had haar plotselinge dood zo'n impact gehad. Daarom had het rouwproces zo lang geduurd. Uiteindelijk was zijn beslissing om voor een jaar naar Afrika te gaan juist geweest. Maarten voelde zich als herboren. Over een paar dagen werd hij vijftig. *So what?* Het glas was halfvol.

CREUSE. Het bordje stond langs de weg. Heuvels, bossen, omhaagde weilanden, glinsterende beekjes die hun weg zochten tussen hazelaars en wilgen. Huizen opgetrokken uit dikke granietmuren en leisteendaken. In zijn buik kriebelde het. Een gevoel dat hij de laatste maanden zo vaak had. Na Bourganeuf draaide de weg omhoog. Het landschap veranderde. Een uitgestrekt plateau. Grasland onderbroken door sparren en lage berkjes. Her en der waren gigantische rotsblokken uitgestrooid. Mensen leken hier niet te wonen. Maarten keek op het dashboard. Nog een paar kilometer en hij had zijn eindbestemming bereikt. Twee uur. De timing was perfect. Met de verhuurder van de gîte had hij afgesproken om tussen twee en drie in Royère de sleutel op te halen.

Amsterdam, tweeëndertig jaar geleden.

De jongen bij de bladmuziekafdeling van De Slegte viel hem direct op. De weelderige blonde lokken, de hoog opgetrokken

kraag van de groengrijze trenchcoat, de gretige blik die over de partituren schoot, de slanke vingers waarmee de pagina's werden omgeslagen. Wat beviel, werd apart gelegd. Boven op de stapel prijkte *Les grandes chansons de la France*.

‘Zit er soms iets bij wat je wilde hebben?’

Maarten voelde zich betrappt. ‘Nee... nee,’ stamelde hij. ‘Daarom keek ik niet.’

‘Waarom keek je dan?’

‘Omdat ik weinig mensen ken die van Franse chansons houden.’

‘Ik dus wel.’ De jongen stak zijn hand uit. ‘Stefan Lange-werf, tweedejaars rechten.’

Maarten beantwoordde de hand. ‘Maarten Walda, eerstejaars Frans.’

‘Gek.’

‘Wat is gek?’

‘Walda is helemaal geen Limburgse naam.’

‘Waarom denk je dat ik uit Limburg kom?’

‘Ggggek... Limburggg.’ Stefan sprak de g's overdreven zacht uit.

Maarten voelde zich ontmaskerd. Hoewel hij erg zijn best deed niet te laten horen waar hij vandaan kwam, was hij na een halfjaar Amsterdam zijn accent kennelijk nog steeds niet kwijt. ‘Mijn vader komt uit Friesland,’ zei hij zwak.

‘Ik kom uit Brabant.’ Stefan sprak de provincienaam licht ge-affecteerd uit, zonder spoortje Brabants. ‘En ik zoek materiaal voor zangles,’ vervolgde hij terwijl zijn vingers door de bak met bladmuziek gingen.

‘Ik dacht dat je rechten studeerde?’

Er volgde een samenzweerderig lachje. ‘Mijn rechtenstudie dient als alibi om mijn vaders riantel toelage niet te verliezen. Terwijl die ouwe denkt dat ik college loop, geef ik zijn geld uit

aan zangles, spraakles...' – de 'r' rolde – '... en dansles.' Hij maakte een korte combinatie van danspassen waarbij de trenchcoat opbolde. 'Mijn vader wil dat ik rechter word. Net als hij. Maar ik wil het *vak* in.' Zonder zich erom te bekommeren of Maarten wist welk 'vak', sprak Stefan verder. 'Voor de oriëntatiecursus van de kleinkunstacademie ben ik afgewezen. Te veel persoonlijkheid, zeiden ze. Niet kneedbaar genoeg.' Hij liet een laatdunkend lachje horen. 'Nu volg ik privélessen voor veertig gulden per uur. Onder andere bij Tosca van IJzer. Ken je Tosca?'

'Nee.'

'De beste zangpedagoge van Nederland. Willem Nijholt zit ook bij Tosca.' Stefans grijze ogen lichtten op. 'En wat wil jij worden?'

Onwillekeurig dacht Maarten aan de piano bij zijn ouders. Op de lagere school was zijn muzikale aanleg aan het licht gekomen. Aangemoedigd door een ongetrouwde, oudere onderwijzeres had hij les genomen en bij gebrek aan een instrument bij haar thuis mogen oefenen. Toen de vrouw een jaar later overleed, bleek ze haar piano aan Maarten te hebben nagelaten. En zo kwam de August Förster op de Dr. Poelsstraat terecht, waar hij de achterkamer grotendeels in beslag nam. Maarten was verdergegaan met les. Klassiek. Maar het leukste vond hij om te improviseren. Tijdens zijn middelbareschooltijd had hij in een bandje gespeeld en een zangeres begeleid die optrad op avonden voor de Alliance Française. Hij had getwijfeld over het conservatorium, maar de rector van het Bisschoppelijk College had een universitaire studie geadviseerd. Pianospelen kon altijd later nog, als hobby. 'Ik weet nog niet wat ik wil worden,' antwoordde Maarten.

'Maar je studeert Frans?'

'Het was mijn beste vak op school.'

‘Wil je dan leraar worden?’

‘Liever niet. Misschien iets met muziek. Ik speel piano.’

‘Kun je noten lezen?’

‘Natuurlijk.’

Stefan griste de bovenste bundel van de stapel en begon te bladeren. ‘Ken je dit?’

Het album lag open bij een nummer van Yves Montand.

‘Ja,’ zei Maarten.

‘Laat horen.’ Stefan drukte de partituur in Maartens handen.

‘Hoe gaat de melodie?’

Maarten probeerde een paar noten te zingen. Onzeker, op het valse af. ‘Sorry,’ zei hij, ‘zonder piano lukt het me niet.’

‘Heb je een piano?’

‘Ja, in Limburg.’

‘Limburgggg!’ reageerde Stefan ongeduldig. ‘Daar hebben we nu niks aan. Kom!’ Hij trok Maarten aan zijn mouw mee naar de kassa, rekende het album af en ging de Kalverstraat in. Maarten had de grootste moeite om hem bij te houden. Als een balletdanser flitste Stefan van links naar rechts tussen de drommen voetgangers. Plotseling sloeg hij rechtsaf, richting Spui. Bij de ingang van Goldschmeding wachtte hij Maarten op en trok hem naar binnen, rechtstreeks naar een zwart gepolitoerde Bechstein-vleugel. ‘Is dit een goed instrument?’

‘Fantastisch,’ antwoordde Maarten nog steeds niet-begrijpend.

Stefan haalde het album uit het plastic tasje van De Slegte, zocht het nummer op en plaatste de muziek op de lessenaar. ‘Spelen.’

‘Hier?’

‘Ja.’ Stefans ogen duldden geen tegenspraak.

Nadat Maarten zich vergewist had dat er niemand in de showroom was, nam hij plaats achter de vleugel, speelde zachtjes het intro en voegde daar, nog steeds zachtjes, de me-

lodelijl aan toe. Stefan had een hand op zijn schouder gelegd en begon de tekst mee te zingen. Eerst nog aarzelend, maar allengs zelfverzekerder. Na een paar maten trok hij zijn hand terug, posteerde zich wijdbeens naast de vleugel en galmde het chanson zonder enige gêne door Goldschmeding. Hij had een goede zangstem. Soepel en zuiver. Ook Stefans uitspraak van het Frans was beter dan die van menige student aan het instituut. Onwillekeurig ging Maarten harder spelen.

‘Heren!’

Voor hun neus stond een man van een jaar of veertig met rijkelijk in de brillantine gezet, achterovergekamd haar.

‘Dit is geen oefenruimte.’

Maarten trok onmiddellijk zijn handen van het klavier.

Stefan leek niet in het minst onder de indruk. ‘Wie zegt dat we aan het oefenen zijn?’ Hij sprak nog bekakter dan daarvoor. ‘Ik zoek een geschikte vleugel voor mijn zangstudie.’

‘Moet het per se een vleugel zijn, meneer?’ vroeg de verkoper vals.

‘Of een piano. Als het maar een goed instrument is.’

‘Al onze instrumenten zijn uitstekend. Wilt u kopen of huren?’

‘Voorlopig huren,’ antwoordde Stefan zonder aarzelen. ‘U hebt vast wel een foldertje met voorwaarden.’

De man twijfelde zichtbaar, slaakte toen een lange zucht en verdween achter in de zaak.

‘Heb je dat gezien?’ fluisterde Stefan.

‘Wat?’

‘Het is een nicht.’

‘O?’

‘Zie je dat niet?’

Maarten voelde zich opeens vreselijk provinciaals.

‘Zoals die loopt,’ vervolgde Stefan opgewonden. ‘Heb je dat kontje gezien en hoe die...?’

De verkoper was weer terug. Mét folder. Op slag speelde Stefan de geïnteresseerde klant, wilde alles weten over huurvoorwaarden, de service van de firma Goldschmeding, maandelijkse stembeurten en andere kwesties. Na een paar minuten had hij er genoeg van, bedankte de man voor de folder en liep de winkel uit. Maarten had geen andere keus dan achter Stefan aan te hollen, de hoek om, de Nieuwezijds Voorburgwal op.

‘Zonde, Maarten, dat je in Amsterdam geen piano hebt.’ Stefan had er flink de pas ingezet. ‘Iemand met jouw talent. Eeuwig zonde. Is er in Limburg iemand die op die piano speelt?’

‘Nee.’

‘Nou, dan halen we dat ding toch naar Amsterdam.’

‘Maar ik heb een zolderkamer waar je je kont niet kunt keren en bovendien...’

‘Ik zou de piano natuurlijk ook bij mij kunnen neerzetten,’ onderbrak Stefan hem op gejaagde toon. ‘Het probleem is alleen dat mijn kamer uitpuilt en ik te lui ben om een grotere kamer te zoeken. Maar...’

Maarten werd aan zijn jas getrokken, waarna hij bijna struikelend tot stilstand kwam.

‘We zoeken een oefenruimte,’ zei Stefan met een stralend gezicht, ‘en ik huur een piano. Nou?’

‘Weet je wat dat kost?’

‘Tachtig gulden per maand.’ Hij wapperde met de folder van Goldschmeding. ‘In mijn toelage is ruimte voor noodgevallen. En dit noem ik een noodgeval. Ik heb een pianist nodig, en jij een piano.’ Hij keek Maarten doordringend aan. ‘Drie keer per week repeteren. Meer mag ook.’

‘En waar vind je in Amsterdam een oefenruimte?’

‘Bij Hugo.’

‘Hugo?’

‘Hugo Verlaan, de woordvoerder van de Amsterdamse kraakbeweging. Hij heeft een idioot groot pand gekraakt waar hij helemaal alleen woont. Ik ken Hugo trouwens van mijn studie,’ zei Stefan snel. ‘Niet dat je denkt dat ik iets met dat linkse tuig te maken heb. Nou, wat denk je?’

Na ondertekening van de cheque had meneer Bastide, de verhuurder van de gîte, de pastis op tafel gezet. Met een prettig licht hoofd stapte Maarten in zijn auto om achter de man aan te rijden. Een lange rechte straat. Aan de ene kant de gendarmeriepost, aan de andere kant het bejaardenhuis. Ze reden het stadje uit. De eerste kilometers waren vlak en voerden door dichte eikenbossen, daarna slingerde de weg omhoog. In de diepte lag een langgerekt meer. Een soort fjord. Steile oevers met dichte loofbossen onderbroken door witgele strandjes en rotsen. Midden op het water dobberden een paar zeilbootjes, tevergeefs op zoek naar een zuchtje wind. De buitentemperatuur, zag Maarten, was inmiddels opgelopen tot drieëndertig graden.

Bastides remlichten gloeiden rood op. Het laatste stuk van de afdaling. Bij de wegvernauwing, vlak vóór de stuwdam, stond de naam van het meer: LAC DE LA VAUD GELADE. Het foute meer, schoot het onmiddellijk door Maartens hoofd. Vanuit Kampala had hij zijn best gedaan om aan het Lac de Vassivière iets te vinden, maar geschikte vakantiehuizen waren reeds geboekt en wat nog vrij was zag er niet uit of was te klein. Geen nood. Het ging om het idee. Als hij per se de plek wilde zien waar zijn ouders hem hadden verwekt, nam hij de auto. Tien, vijftien kilometer, meer was het niet.

Ze staken de dam over. Rechts het meer, links een kloof

waar het water met een donderend geraas naar beneden stortte. De weg verbreedde zich weer. Langs het meer strekte zich een soort park uit. Berken, kastanjes, coniferen. Een open plek waar Maarten een strandje vermoedde. Een schutting van wilgentakken verhinderde iedere inkijk. Op de aanpalende parkeerplaats stonden een paar auto's. Een groot bord wees de bezoeker erop dat men een naaktrecreatieterrein betrad en welke regels er vanaf nu golden.

Maarten zag Bastides richtingaanwijzer knipperen. Even later sloeg de verhuurder linksaf. Bomen, struiken, geen bordje met GÎTE, nergens in de omtrek een huis te bekennen. Het enige teken van leven waren de elektriciteits- en telefoondraden die het bos in gingen. Na een klein stukje asfalt begon een hobbelijke grindweg vol gaten. Aan weerszijden een muur van varens, brem, dennen en eiken. De weg slingerde verder omhoog. Maarten dacht aan de foto die hij van het vakantiehuis op internet had gezien, aan het beloofde panoramische uitzicht. Ergens moest het bos ophouden. Bij de afslag had hij de kilometerteller op nul gezet. Na bijna twee kilometer week de begroeiing uiteen. De weg voerde door een sappig groen weiland met fluitenkruid en gipsbloemen. De gîte lag op de top van de heuvel. Een stoer huis van natuursteen met nog gesloten houten luiken.

Maarten zette zijn auto naast die van Bastide en stapte uit. De zon was schroeiend heet.

'*Et alors...?*' De verhuurder keek hem verwachtingsvol aan. 'Leuk.'

'En heel rustig.' Hij wees naar het dal. 'Het dichtstbijzijnde dorp ligt op vijf kilometer. U kunt hier doen wat u wilt.' Bastide grijnsde, waarbij een rij gelige tanden zichtbaar werd. Daarna nam hij opmerkelijk kwek de stenen trap naar het terras, haalde een sleutelbos uit zijn binnenzak en opende de voordeur.

Een lamp ging aan. Terwijl de verhuurder de luiken aan de voorzijde opende, liet Maarten zijn blik gaan door de ruimte. Een grote salon met plavuizen, balkenplafond en open haard. De inrichting was eenvoudig maar smaakvol. Rond een lage tafel waren twee leren banken en een drietal fauteuils gegroepeerd. Een antieke kast en een dekenkist waarop een ouderwets telefoontoestel stond, vormden de rest van het meubilair. Verder was het aangenaam koel.

‘*Et voilà...*’ Bastide had de luiken van de tuindeuren aan de achterzijde ontgrendeld. Het eerste wat in het oog sprong was het grote helblauwe zwembad.

Maarten volgde de verhuurder naar buiten. De op internet beschreven ‘besloten tuin’ bestond uit een kort geschoren weiland met fruitbomen en vlinderstruiken dat uitkeek op nog meer bos. Het zwembad en het terras gaven het geheel nog enigszins allure. Maarten keek omhoog, naar de strakblauwe lucht. Zolang het mooie weer aanhield, dacht hij, was er met de plek niets mis.

‘Deze is van de schuur.’ Bastide toonde een tweede, kleinere sleutel en sloeg linksaf, naar een aanbouw tegen de zijmuur van het huis. Hij opende een poortje en knipte het licht aan. Tuinmeubels, parasol, barbecue, pingpongtafel en mountainbikes. ‘Als u de open haard wilt gebruiken...’ – de verhuurder was weer naar buiten gelopen en wees op een afdakje waaronder hout lag opgestapeld – ‘... er is genoeg.’ Hij lachte luid, waarbij de gelige tanden opnieuw zichtbaar werden.

De rondleiding ging verder. Naast de woonkamer bevond zich de woonkeuken. Een grote ruimte met een lange boeren-tafel, een heleboel stoelen en een keukenblok met alle noodzakelijke apparatuur. Een open trap voerde naar de eerste verdieping. Vier slaapkamers, waarvan drie met eigen badkamer. Eén slaapkamer met telefoonaansluiting.

‘O ja...’ Terug in de keuken had Bastide een inbouwkast opengetrokken. ‘Hier zit de hoofdschakelaar met op het plankje extra zekeringen voor het geval de boel uitvalt.’ Er volgde een verontschuldigend lachje. ‘Helaas wil dat hier nog wel eens voorkomen. Als er een echte stroomstoring is, moet u zich met kaarsen zien te redden.’

Maarten knikte. Tijdens de bezichtiging van het huis was hem het grote aantal kaarsen al opgevallen.

‘Denkt u dat het allemaal gaat lukken?’ vroeg Bastide.

‘Ja, hoor.’

‘En anders belt u me maar. Binnen vijftien minuten ben ik er. Rest mij u en uw gasten een prettig verblijf toe te wensen, monsieur Walda.’

Hugo woonde op Bickerseiland. Een rommelige buurt achter de spoordijk. Bedrijfjes, loodsen, pakhuizen en een paar geres-taureerde zeventiende-eeuwse grachtenpandjes. Tegen de kade lagen woonboten aangemeerd. Meeuwen scheerden krijsend over het water.

Nummer negen was een vrijstaand pand met op de begane grond een drukkerij en daarboven drie etages met Franse balkonnetjes. Het huis stond lichtelijk scheef. Tegen de zijgevel was een metalen constructie opgetrokken om erger te voorkomen. Drie bellen zonder naambordjes, die Stefan gelijktijdig indrukte. Even later werd de voordeur opengetrokken.

‘Ik ben het... Stefan.’

Er klonk een hoestbui die Stefan als uitnodiging opvatte om naar boven te klimmen. Een steile, afgesleten trap. Op de eerste etage wachtte een jongen hen op. Hij was een jaar of twintig, had een breed postuur, donker krullend haar dat tot op de

schouders van zijn spijkerjack hing, een baard van een paar dagen en gitzwarte ogen.

‘Dit is Maarten,’ begon Stefan. ‘Je weet wel, die pianist waar ik je over verteld heb.’

Er kwam geen reactie.

‘Die Limburger,’ voegde hij eraan toe.

‘O, die.’

Maarten stak zijn hand uit. ‘Maarten Walda.’

De jongen schudde hem de hand. ‘Loop maar mee,’ klonk het achteloos.

Een grote ruime etage. Lang, breed en opvallend licht. Van eventuele scheefstand viel binnen niets te merken. Aan de voorkant bevond zich een kantoor annex actieruimte. Houten stellages met boeken, ordners en stapels papier. Een versleten sofa en twee fauteuils die rechtstreeks afkomstig leken van het Waterlooplein. Een lage tafel met glazen, bierflesjes en overvolle asbakken. Aan de muur pamfletten van de kraakbeweging en een poster van de Kommunistische Eenheidspartij Nederland.

‘Koffie of wat anders?’ Hugo rochelde en trok een gezicht alsof hij een zware nacht achter de rug had.

‘Koffie,’ antwoordde Stefan.

‘Ik ook,’ wilde Maarten zeggen, maar Hugo liep al naar de andere kant van de etage, langs een groot bed van opgestapelde pallets. Tussen de dekens stak een voet uit, zag Maarten. Blank en frêle. Hugo was verdwenen om de hoek. Er klonken geluiden. Het opendraaien van een kraan, een waterketeltje dat volliep, het aanstrijken van een lucifer.

‘Godverdomme!’ Na het geluid van brekend serviesgoed was het even stil. ‘Gaan jullie maar boven kijken,’ riep Hugo nog steeds geïrriteerd.

Stefan schoot meteen overeind. ‘Kom, Maarten.’

Maarten kon niet anders dan Stefan volgen, naar boven. De tweede en derde etage hadden nog de oorspronkelijke indeling. Geen opengebroken ruimte, maar aparte kamers gescheiden door hoge kasten met schuifdeuren. Tot Maartens verbazing was iedere vierkante meter volgestouwd met spullen. Kachels, meubels, stereo-installaties, televisietoestellen. Allemaal ouwe rommel, zo leek het. Ook de grote zolder stond vol. Na een rondje over de bovenverdiepingen liep Stefan fluitend terug naar beneden. Terwijl Maarten achter hem aan liep, vroeg hij zich af wat de hele operatie eigenlijk voor zin had.

‘En?’ Hugo zat op de sofa en rookte ontspannen een shagje. Op tafel stonden drie dampende mokken koffie. De voet op het bed was weg en de dekens lagen alsof er nooit iemand had gelegen. ‘Wat gevonden?’

‘Ik dacht aan de bovenste etage,’ antwoordde Stefan. ‘De voorkamer. Wanneer kun je die vrijmaken?’

‘Haast?’ Hugo inhaleerde diep, waarna hij kort hoestte.

Stefan keek naar Maarten. ‘Hoe eerder, hoe beter. Niet-waar?’

Maarten knikte zwakjes terug en nam een slok koffie.

‘Maar ik moet m’n handel natuurlijk wel ergens anders opslaan,’ wierp Hugo tegen.

‘Dat begrijp ik,’ zei Stefan.

‘En opslag kost geld.’

‘Geen punt, kerel.’ Hij stak zijn hand op alsof hij dat onderwerp liever niet in Maartens aanwezigheid wilde bespreken. ‘Is de hijsbalk stevig genoeg om een piano naar boven te takelen?’

‘Natuurlijk.’

‘En op de derde etage is verwarming?’

‘Nee. Maar er loopt een gasleiding. Als je wilt, kun je van mij een kacheltje huren.’

‘Oké.’

‘De gasrekening is natuurlijk ook voor jou.’

‘Uiteraard. En wanneer kun je de boel leeg opleveren?’

‘Over een week?’

‘Akkoord.’ Stefan wendde zich weer tot Maarten. ‘Over een week beginnen we met repeteren, dus maak je borst maar nat.’ Zijn gezicht glom.

Maarten glimlachte terug. Met stijgende verbazing had hij naar de onderhandelingen geluisterd, zich afvragend hoe twee zo uiteenlopende jongens naast elkaar in de collegebanken zaten. Stefan, de kakker, en Hugo, die in niets op een rechtenstudent leek en Maarten deed denken aan de jonge kerels in het Veld, volksjongens, naast wie hij zich altijd een watje had gevoeld en die hij het liefst zoveel mogelijk uit de weg was gegaan.

‘Het blijft natuurlijk wel een kraakpand.’ Hugo had zijn mok in één teug leeggedronken en maakte met zijn tong zijn bovenlip schoon. ‘Dus geen enkele garantie hoelang jullie van de ruimte gebruik kunnen maken.’ Hij fronste zijn wenkbrauwen.

Maarten zag dat boven de linkerwenkbrauw een litteken liep.

‘Dat risico is voor mij.’ Stefan stak een sigaret op en blies de rook tevreden richting plafond.

‘En waar woon jij?’ Hugo had zich plotseling tot Maarten gewend.

‘In de Rustenburgerstraat,’ antwoordde Maarten.

‘Groot?’

‘Nee. Een zolderkamertje.’

‘Hospita?’

‘Ja.’

‘Klote dus.’

Maarten knikte.

‘Moet je ook kraken,’ zei Hugo terwijl hij het laatste restje koffie in zijn mok goot. ‘In Amsterdam staat zat leeg. Allemaal speculantenpanden. De klootzakken vragen erom dat er gekraakt wordt.’

‘Kraken is niks voor mij,’ probeerde Maarten zich te verdedigen. ‘Ik zie mezelf niet ’s nachts met een koevoet over straat lopen.’

‘Hoeft niet.’ Hugo wees naar de pamfletten aan de muur. ‘Als je je aansluit bij de kraakbeweging, krijg je steun van ervaren krakers. De enige voorwaarde is dat jij later weer anderen helpt. Je staat nooit alleen. Solidariteit. Zo werkt het.’

‘Maar wel een hoop gedoe,’ verzuchtte Stefan. ‘Dan betaal ik liever huur.’

‘Ja doe!’ reageerde Hugo fel. ‘Van jouw maandelijkse toelage moet ik een heel jaar zien rond te komen.’

‘Heb je geen beurs?’ vroeg Maarten aan Hugo.

‘Natuurlijk heeft-ie een beurs,’ riep Stefan. ‘En daarnaast volop neveninkomsten. Trap er niet in, Maarten. Niemand woont zo riant als Hugo en houdt aan het eind van de maand zoveel geld over.’

‘Zolang het duurt...’ Hugo trok een veelbetekend gezicht en begon een nieuw shagje te draaien. ‘Ik heb dit huis een jaar geleden gekraakt, maar het is de vraag hoelang de eigenaar me nog met rust laat. Hij heeft grootse plannen met het pand. Als ik wil, kan ik huren. Ik heb om bedenktijd gevraagd. Geen idee wat die vent doet als-ie in de gaten krijgt dat ik hem aan het lijntje hou. Straks stuurt-ie nog een knokploeg op me af.’ Met een zorgelijke blik likte hij het vloeitje dicht en stopte de overgebleven shag terug in het zakje zware Van Nelle.

Er viel een stilte. In de verte klonken treingeluiden.

‘Hoeveel huur wil de eigenaar?’ vroeg Stefan.

‘Twaalfhonderd.’ Hugo spoog een sliertje tabak uit dat aan zijn lip plakte. ‘Idioot veel. Zonder onderhuur kan ik dat bedrag natuurlijk nooit ophoesten.’

‘Hoeveel moet jij voor een etage hebben?’

‘Je bedoelt als onderhuur?’

‘Ja.’

‘Pff...’ Hugo fronste zijn voorhoofd, waarbij het litteken van vorm veranderde. ‘Vierhonderd. Exclusief gas en licht.’ Hij richtte zich tot Stefan. ‘Geïnteresseerd?’

‘Nee, maar misschien is het iets voor Maarten.’

‘Voor mij?’

‘Ja, jij zit toch zo beroerd,’ zei Stefan glimlachend.

‘Vierhonderd gulden is ongeveer mijn hele beurs,’ zei Maarten, terwijl hij het gevoel had dat hij met zijn rug tegen de muur werd geduwd.

‘Ga je toch wat bijverdienen,’ merkte Stefan fijntjes op. ‘Pianolessen. Zwart. Wie arm is, moet werken.’ Hij wierp Hugo een triomfantelijke blik toe.

‘Maak die jongen niet gek. Als iemand verhuizen moet, ben jij het.’ Hugo wendde zich tot Maarten. ‘In Stefans kamer staat meer troep dan bij mij. En hij betaalt ook nog eens een belachelijk hoge huur.’

‘Maar het is een heerlijke kamer,’ riep Stefan verongelijkt. ‘Met uitzicht op Artis, in een prettige buurt. Goed, mijn kamer is misschien wat aan de kleine kant.’

‘Moet je maar wat van je zooi wegflikkeren.’

‘En dat zeg jij.’

‘Voor mij is het handel. Vroeg of laat, bij de juiste prijs, gaat alles de deur uit.’

‘O, ik zou dolgraag willen verhuizen,’ verzuchtte Stefan theatraal. ‘Ik zie er alleen zo tegenop.’

‘Jezus! Moeten we je misschien helpen?’

Zijn gezicht klaarde meteen op. ‘O, dat zou een hoop veranderen.’

‘Maarten?’

‘Tuurlijk help ik met verhuizen.’

‘Nee, dat bedoel ik niet.’ Hugo’s ogen gloeiden. ‘Wil je van die zolderkamer af of niet?’

‘Tja, ik weet niet...’

‘Vierhonderd gulden per etage.’ Hij stak zijn shagje op. ‘Maar ik moet het wel snel weten.’

